

Politikerinitiativ för ett starkare civilsamhälle

Varje dag gör Nackas medborgare enormt stora insatser för varandra. Utöver att engagera sig i sina relationer med familj och vänner, engagerar sig Nackaborna också i många ideella föreningar som finns här. Det kan handla om kvinnojour, gymnastikföreningar, hembygdsföreningar, läxhjälp, naturvård eller samtalsstöd. I Nacka är vi måna om vårt civilsamhälle som grunden för ett fritt, demokratiskt och utvecklat samhälle. Som en del i detta är det hög tid att på riktigt se över de riktlinjer för finansiering som finns, i syfte att säkerställa en ändamålsenlig finansiering där Nackabornas skattepengar träffar rätt.

Civilsamhällets finansiering

Det finns en tradition att finansiera samhällsnyttiga insatser hos föreningar. Stora delar av folkbildningen drivs av ideella föreningar, kyrkan gör stora insatser för sociala ändamål, och idrottsföreningar ger ungdomar en meningsfull fritid. Inom socialnämndens område finns sedan många år verksamhetsbidrag, i syfte att finansiera ideella föreningar som bedriver frivilligt socialt arbete. Det har gått till bland annat Folkets hus verksamhet, att förebygga ohälsa hos barn och föräldrar, och kvinnojourer. De ansökningar som inkommer kommer socialnämnden till del en gång per år, där beslut fattas utifrån tjänstemännens underlag.

För att säkerställa att bidragen finansierar sådan verksamhet nämnden anses behövs är riktlinjerna för bidrag till föreningar i behov av en översyn. Vilken typ av verksamhet är eller inte är att betrakta som relevant för socialnämnden? Dessutom finns det några ytterligare ottydigheter. Dels är det otydligt om det enbart är ideella föreningar som avses, och om andra då kan söka. Dels står det att riktlinjerna är vägledande och aldrig gäller utan undantag. Dels står det att en ansökan kan avslås om den inte uppfyller villkoren. Det rimliga är att det enbart gäller ideella föreningar, och att endast ansökningar som är i linje med riktlinjerna och uppfyller kriterierna beviljas och att detta är utan undantag.

Fusk finns tyvärr

Det behövs ett genomgripande omtag av det offentliga finansiering till det privata, på samma sätt som just nu sker från statligt håll. Det är angeläget eftersom kommuner betalar ut mer än vad staten gör.¹ Enligt Brå upptäcks mest fusk inom personlig assistans, föreningsbidrag och hemtjänst.² Föreningar används för välfärdsbrottslighet eftersom myndigheternas insyn ofta är låg.³ Det finns inga skäl att misstänka att Nacka är förskonat från detta, med tanke på att det exempelvis förekommit fusk med läxhjälp miljoner från staten. Detta behöver nya riktlinjer förhålla sig till. Det bör också bli tydligt att nämnden utöver återkrav också polisanmäler vid misstänkt bidragsfusk. I översynen bör det ingå en beskrivning av en eventuell justering för att få bidrag och hur man kan följa upp att bidragen används på rätt sätt.

Verksamhetsbidrag, verkligen rätt väg att gå?

Bidrag till föreningar skiljer sig enligt Brå från annan finansiering av privata anordnare, eftersom det ofta saknas avtal ger det begränsat handlingsutrymme i de fall man upptäcker felaktigheter.⁴ Därför bör man också utreda om det verksamhetsbidrag kan ersättas av avtal eller liknande.

¹ Skinnari, Johanna. Brå. <https://www.sodertalje.se/kommun-och-politik/om-kommunen/arbete-mot-organiserad-brottslighet/>

² Ibid.

³ Brå 2015:8, sid 77.

⁴ Skinnari, Johanna. Brå. <https://www.sodertalje.se/kommun-och-politik/om-kommunen/arbete-mot-organiserad-brottslighet/>

Enhets- och myndighetsöverskridande arbete

Ett struprörstänk förhindrar ett effektivt arbete att förhindra och beivra direkt kriminell verksamhet. Därför bör nämnden se över det operativa samarbetet med andra nämnder för bidragsansökningar. Information som upptäcks hos en nämnd, måste gå vidare till andra instanser som också hanterar bidrag. Eventuellt kan det vara aktuellt med en mer central hantering? På samma sätt bör relevanta underlag skickas till andra myndigheter som Polisen, Skatteverket, Kronofogden m.m.

Med anledning av ovanstående föreslår vi

Att ge social- och äldredirektören i uppdrag att göra en översyn av socialnämndens verksamhetsbidrag.

Filip Wiljander (M), Martin Hedman (C), Johan Norman (L) och Monica Sjölund (KD)

Nacka 2023-09-20